ad Bialyk

[illegible] ד 376. (Jer. 152: nr. 35)

עץ הוא נמצא בארץ סדום אשר פרי
כמין תפוחים [illegible] [illegible] [illegible]
ומתוקים כתפוחים כאשר הם בירוק
מנופחים מן הרוח ונהפכים לעפר
ונראים תמיד ואין מרגישים היום
אותו אשר נהפכים האפר הוא
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

[illegible]

מצות שלדית (= arabe) f. 322 (118 a
ganz unten)

ספרות Schreibkunst. f. 340 (fol. 126 b
l. 3 v. u.) [illegible]

א.ע.59.

קצת בני אדם משונים ומחולקים מבני אדמה. כפולים
ולוקים ועורבים השחורים בעלי שפה וזנב וגזר
ותואר לא כאלה רואים פנים ואחור בדרך כל אחד
בניהם חציו דמות אדם עם הרה וחציו דמות כלב
מחובר יחד מדבר בלשון אדם ונובח ככלבי צאן
שתי עינים בפניהם ובאחוריהם על אחת
חצי גופם אדם וחצי כלב נראה כפרסות של נחש
וכל רגליהם כפרוזן של ים ואינם יכולים לפסוק
בשינויים תוכן ומתנים בקומת אדם רבים
ודרכם בפגעו ומבר בכל אורחם ונועזים
ונותנים עם טוהרי חוקי הים פרוצים ובשמים
ובירות היוצאים ממינים ולא ממינם (סט)
תולדות יוצאים את בני אדם אם ימצאו יחיד
בינוהם מביאים אותו בפיח ומאפילים אותו כל מתן
שישמן מכל אדם ומשנין אותו ערב ומשפע במשנה
שאינו יודע בין טוב ורע ומוכר בעיניך שוכפין בגוי
ברי ודבש עד הזמן בבור שחת שמביאים אותו להסגר
והטמן ובזמן שותים ואוכלים אותו כמאכל נחיר
בעיניך

מ.ו.ת.

[illegible]

קרן ועירא

§. 132 (fol. 49a ...)

בנו אלפים עתה
ומרקעה והיום אנו רואים לאלו נאמן שטף!
היאלים היו במשמע תורתם

Die Rabbaniten waren ..., s. Ms. §. 132 (fol. 49a)

מן יומי גלות כי גמו רועים מחליפי מצות ד'
הם הם שנגרמו פריקי שרחבו תורתם

§. 142 (fol. 53a) חלבו חן הכבו גרית אליך

לפעמים יש איש [illegible] 3/4 .ף

[illegible] [illegible] [illegible] | [illegible] [illegible] [illegible]

אחד מני אלף..., אבל אשר יאמר איש

בעם אתו [illegible] הוא אשר יהיה נהוג

גדול עד כי אות [illegible]

S. 242 Beschreibung von Tefillin und Mezuzoth, [illegible] שאלות ואמרים

מגן דוד

gegen
aber den Eigennamen hat er correct auf. S. 318 וגם דנור
(כינוס) ונהונב יושבי הברה בבו התוכן

S. 47 auf. בנימין האונדי
S. 256
וכן [illegible] בנימין [illegible] האונדי [illegible] אומר

הכרך 224 [illegible]

ועוד ספר פנחס בן יאיר נמצאו והוא מאנשי הקראים [illegible]
מחוצה מספרות [illegible] הוא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] על ספרו כתוב כי [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] מיום מחרת [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] ותלמידי [illegible] כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] דברי [illegible] ספרו. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

S. 48. 49 polemisiert er gegen die rabbinische
(!) Auffassung, [illegible] [illegible] Nach seiner
Meinung ist David Engel gemeint. S. 298 [illegible]
S.

S. 56 in einem Citat aus dem Talmud [illegible]
טינופרופוס הגוף

S. 168 Ende / Über اصل.

Sa[illegible] [illegible] vgl. Ende 174

[illegible] Wagal.

einige Lautgesetze [illegible]

[illegible] S. 300 Anf.

[illegible]

Arabismen

S. 164 von der Vocale [illegible]

[illegible] يفتقر

Cont.

[illegible]

[illegible] יתלהו מחלו

vgl. Beispiel [illegible] חנה

S. 168 Ende

בני מקרא [illegible] נתחלפו מאוד

[illegible] מדוע התורה اختلفوا

Glossen: اختلاف חלוף

S. 256

ומהם אשר ירשו בלא חלוק בין כל עדת ישראל

ומהם לא ירשו איש בהם חלוק

S. 320

והעלה היא כמו שאמר כי ערותך הנה

[illegible] להכרית* אותה [illegible]

Besonderer Sprachgebrauch

צדיה Abitus

ואון המורד ואין ראו עונש ואונות: Anm. 219 §. סגל

מבה נסגל במקדש مخصوص

§. 258 ובן לא יצוה (Gott) וידבר דבר ולדייתו

לא כמשמעו ואם תבצו והסגל מן המורל והודיע

מן הימנדר כאוניך (تخصيص العام" تعريف المنكر)

יבאר הו עוד ולא יהיה הדבר כעוסון

§-289 ולא אשר כיוהו וכו׳ ואין הסגל ויגרר אשר אוה

§ 265 (Anm. 101 = ...) הגברת הדעת ترجيح

ולא אשר שלא ואין זאת (Anm. 101 = ...)

הדברים הוא וחוזק והכרעה מנגד ועוד ושו

مطالبة [illegible]

כגון מדי

Kusari

ככתוב בו אין אלהי מבלעדי ואשיבהו

אלהינו בו והבן מבלעדי יחוד אלהי מבלעדי

§. 171 Anm.

تقليد

Wie weit hat seine grammatikalische Vermutung ... z.B. §. 211 Anf.

תכונות לשון יבלת כאין ועליו לא יבול

והאון כנגד ③ תבלה also durch ein anderswo...

בלה, נבל, יבלת

§. 264 (Anm. 100 = ganz ...) בית מרקחה..

הוא שואו יקרא אל בית המור שהוא באחד בתוך

③ אותי אל הן עד זמן אשר מרקח כדי המעשה בנפשו

כי מושון ולא יבת החושן מר גרן ויגע ינביאון

האדים שלא יקרא אל הרגלים מהם עניות במה בבואו

עדך עוקרו זמת

Arabismus

بهاء (حسن =) יופי עמוד 348 ל׳

רע׳ 2 [illegible]

כי השכלת היה מן הדעת (عقل) כבפע

לומר זה היה מן הדעת נודע כי הוא טוב

איך הוא ~~[illegible]~~ בשמורתו רע ושנאה התורה

ותיבה אותה בשמורה מאו) ?

[illegible] היה רע מן הדעת ותיפהו [illegible]

התורה

[illegible]

היה ירה מן הדעת ושנאה התורה

והוציאה אותו מן היופי אל הרע

[illegible]

[illegible] عليه חונים עליו

[illegible]

ועם היוונים עוד והפי׳ [illegible] והם 32 [illegible]
והבינותם [illegible] יקראום אותם בלשונינו
אנגשידיש קאיפרימטא והם [illegible]
KAI ὑποχρηματα

האומר במדבר הראוי לשון הוא ירצה מדבר
בהוה לשוני ואינו דיסטור [illegible] האומר
שסזיקש
ואם כראוי הוא יקרא [illegible] ואינו שוליקוש
לשון יוני
σολοικος

Cap. §. 337 Erklärung als Definition des Menschen

חי בעל[1] דעת[2] מת[3]

2 scheidet die Thiere 3 die Engel aus

§ 338 10 Kategorien?

ומפני היוונים אמרו עוד עשרה והם

(1) עצם היותו (2) [illegible] (3) [illegible] דבר (4) [illegible] הדע
(5) הנראה מדבר (6) המקומות ותקנו (7) [illegible]
[illegible] (8) הדבור (9) [illegible] (10) [illegible] הדבר
[illegible] עשרה [illegible] · [illegible] עוד
[illegible] בלשונם [illegible] דברים [illegible]
ואלה [illegible] זה ואלה [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ודם: [illegible][1]
[illegible][2] · [illegible][3] · [illegible][4] [illegible][5] [illegible][6]
[illegible][7] [illegible][8] [illegible]

dann erwähnt er [illegible] [illegible] der [illegible] gin—

[illegible] u. [illegible]

מעבר לדף

ובה יען : (ושמות Gen 125 ע״ב ,ס״ל) 338 ס

והכרזתנו כי גרויה גרעותיה האמתיים

והמלגריים . עלאושה ועל גרופיו אסורים

האמתיים והמלגריים

ליאוט = Leitung, Führung.

Ich [illegible], mein Briefsteller

war

S. 102 (fol. 41b) mit den

den Namen der Götzen:

עוד נקראו תרכיב ואטים ומפרהים

חפץ אטים כי יש לעובדיהם

גהול ואטות וליאוט וריוח

בזק ובבא כמו ויהלך אט

אתנה לה לאטו

Arabismen (Fortsetzung)

S. 320 Satzanfang

כאשר נודע לנו מזה כי דבר

אשר בדעתך שלא להועיל ממנו יתר ואסור

וכן לא אשר בדעתך שלא להועיל ממנו האסור

לבד

ואם arab.

S. 322 ואך מה התועלה (הפסד) הנה
על הצוי האסור ואתי בפעולה לבד

S. 324 ומה התועלה בזאת ושנה אותו הנה

S. 338 אשר יחייב היות אותו לאמין
נ.אמת (ונשאר) האסור מגדו יענה כי אין
כאן על אסורו

(בעבור יהודה. arab.) S. 338 (מרכד Fortsetzung in)

הנה השם אשר אין התורה אין אשר לו
אין מעות כי יתגדל מנגד המקצר אשר לא יתחייב
לברוך אותה של חברה

פענח

ומולדת מגינך הוין: (לו.1 – 120 עמ') ס. 325
גדול ותרבות שליטור מלידתך ומלה 12
יתפתחו על.י עיניים כבנפי פענה כלין
ויולדו על ברכי ידו ותלדנה ברכי ותורות
אורך ומדה ורמות אילו גם שאו אור
ולדה לעדריהן המתוליתי יהב מתכונה
הן ושון גדול ותרבותכם ובניך

Karäische Terminologie

בנימין בן משה הנהאונדי Harkavy, St. u. Mitth.

VIII 135,4

בנימין בן משה הנהאונדי

also nicht nur noch ב weggelassen

eb. 136,5.7

Atomismus

Einleit. zum II. Gebot S. 96

ובתוך גבלי עפר ואופן ורבים יבנו בדברי:
בכרון מאנהו שאומר גבלי עפר ואופן ועפר האדם
בארו שגבלו והגדל אלהו וכן עפר ואופן שבתים
תהו ובהו טרם בראתם ואומר יחתכו האמונות
היו הרבים הרקים הבלי ומאפס ואפס הו. מאנה
ואז היו. ואומר שבראם בדבריו ובדבריו נדבקו והם
ודבקו רגע ברגע כמו רבקי נחל ונהיו גוף
ונהייתה [illegible]

In Ressin 96. S. werden die [illegible] Atom [illegible]

חשישאי (fol. 41b):
פותיים דבריהם עוד בני דת
אלהי. שאת אשר ואת עתה ביאינו ותורה חדשה מגלגלים
כאומרם כי כל העולם רבה חלל וחציר נמוך ואין כל
רוצים. אין האלהי חולק והולך באלה בני [illegible]..
אלהים בעולם אנשים אחד ומאחד אל און, חוש ואין
היודע ולא חושן וחושב וקוד בכל מאלו אדם הכל
כחציר יחד

1) 96 Ende – 97 Anf. David b. Marwân al Mukammis al-Rakki! [illegible] der Samaritaner
כי הוא נתחכם בכתבי המורה ובספרי [illegible]

[30b Mitte S. 61 גזל הדבר

כונים חכמי עבדי תאהים על בה וכן זומרים: שלא הן נתנו
מין לא רואה וחובה: על מה בה נכח הגמל. ובפני הרדה שהן
בכפליה ורגלו הנחל מוסתרים הם מאנין

ibid. [30d] דרש ה' שמעאל והגרו שקצה רקיעים
כדעת הפילוסופי עדתי היוגרי שהם החושים בכוכבים
ומודיעים תולדות לבני התבל

S. 66 בנות השיר ~~[illegible]~~ scheint ein Körperteil gemeint zu sein. [illegible]
Gottes
נפש ונשמה אין לו. ולא לב ולא רוח ולא מעיים
ועין לא צואר ולא ערפה ולא בנות השיר ולא לוויים
(Da Zähne und Lippen nicht erwähnt sind, so kann er einer von diesen sein).

S. 102 [illegible]
בראשו שמו (של עב) אנקי ובהי מאנהו מאנו
~~[illegible]~~ הוא כי כאשר השנן עופרים כי
האלהות יחול בדבר

S. 103 (fol. 43a)
או ומשך שכון אנקים בבפים..... ושפך נפש
ביום דביקו שאוני חובר ומדל הוא [illegible] ארבא
(וא) דליג הדר (נובל, עטר)

Zu Buber

~~I. הערות על [illegible]~~

S. 33 Mitte: ואולם [illegible] לעצם ולמהות ומצדר ולשם
[illegible] עליה [illegible]

S. 353 Anf. [illegible] הוא לאחד [illegible]
[illegible] כי הוא [illegible] ... [illegible]
[illegible] רצון

והאלהים [illegible] הוא S. 28 [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] האדם [illegible]
S. 226 [illegible] S. 206
[illegible] (Verschiedene Erklärungen [illegible])
[illegible]

S. 28 Ende: [illegible] להטיב [illegible]

* S. 33 Mitte: [illegible]
על [illegible] [illegible] אלהינו [illegible]
[illegible] יחוד [illegible]

S. 150 Anf. Abbreviatur [illegible] תעל [illegible]

איגרת הפרד

S. 94 [illegible]

ואין חונים עליו מן כלל החדשים והמקראות
= הקורות בגופי הברואים [illegible] נפש

ولا يحلّون عليه من جملة الحوادث والاعراض العارضة
لاجسام المخلوقات من جماد وذي روح

[illegible] (תהלה) S. 4 שדך
[illegible]
[illegible]
[illegible] אשה
[illegible]

Anfang von S. 14 ‡
תעל שכבת הטל על מלון
משכילי יסודי עולם [illegible]

Es wurde aber [illegible] [illegible]
= S. 14 [illegible]
[illegible] [illegible] ובבחת
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

Variante [illegible]

S. 111 ein neues Gedicht gegen die [illegible]

נוער בא חמור. חנוני לאמור. שתי קרנים כחיותך
סקלוהו בבוא. וחתכו זנבו. כבעל מום נשאר ~~חמוך~~
במומיך

S. 297 Ende [illegible]

S. 298 Polemik [illegible]

S. 307 Definition von קדוש = נפרד, מובדל
[illegible] = [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] Formel [illegible] 140.

5289 Polemik gegen die Rassentheorie

[illegible] auf [illegible]

[illegible] begreifen; ich begreife bloß auf die [illegible]

[illegible]

[illegible] 48

וזה כבוד ה׳ מלאך מכובד

Er dachte כבידה auf Engel.

כי לא יראתי האדם ותי שם הוא [illegible]

המלאך המפורש שהוא חי ועומד

[illegible] רבי יהודה ב[illegible] הספרדי

363 Ende Ezechiel, Becher aus einem Knaben-schädel ?

ebenda. [illegible] 12 [illegible] Jeremias

[illegible]

die Rabbanen

S. 358, [illegible] 855.

[illegible]

irodalmi működéséből elénkbe
ért lelkesedő, annak egy-egy
udósra vall, a kit én a magam
náraink közt. Azért kérem a
sef doktort a colloquiumhoz és

Dr. Ásbóth Oszkár,
ny. r. tan.

[illegible]

Ô. 364 [illegible]

[illegible] 136 [illegible]

[illegible]

אמר [illegible] [illegible] שאלתי כי יש עוד [illegible] עדות (ר. 373 [illegible]) 149 ב2 אחלי הכהר
תמיד [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ונוני [illegible] שוקל והדבר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

יש חותים ותרועות [illegible] [illegible] מרים (ר. 374) 150 א1. [illegible]
[illegible] ועליהם [illegible] ומהם [illegible] [illegible] [illegible] אנגבין הכנגבין)

150 ב1. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Naturforscher, [illegible] [illegible] Empfehlungen
der Gemeinde.

157 א1. [illegible] הנקראים [illegible] (שם) [illegible] [illegible] כותחים [illegible] Entstehung der Seele

157 ב I 375[21]

ולא מאמינו [illegible] [illegible] מתודים [illegible] [illegible]

157 ב2 bekennen ([illegible] [illegible] [illegible] [illegible])

כל בני אדם מתודים כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
(375[23]) [illegible] [illegible]
[illegible] (49 ב) 131 [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 158 ב [illegible] [illegible]

[illegible] 2 [illegible] [illegible] קר וחם רק וחרב [illegible] [illegible] [illegible]
(קר חם לח [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible])

כי השמים והארץ והים ולא [illegible] [illegible] [illegible] מאותות
לאותות [illegible] [illegible] [illegible] ותחזרו
ואל 5 אותות [illegible] [illegible] [illegible] 314 [illegible]
[illegible] [illegible]

88–84 ([illegible])
[illegible]
R. Israel Levi
185

[illegible] 889 [illegible]
[illegible] 172 [illegible]
[illegible] 144

Animals, clean and unclean, *see* DIETARY			
Animals of the Bible, the			
Anjou, the Jews of			
Ankava, Abraham ben Mordecai	19th	T	Zedner
Ankava, Jacob ben Amram, translated the work Dat Jehuda, on religious duties of women, into Arabic, 1855	19th?	T	Zedner
Anna, *see* HANNA		B	
Anna, daughter of Rabbi Eleazar of Worms	13th	H	K. F.
Anna, scholarly granddaughter of Rashi	12th	H L	
Anna, wife of Jose (Joceus) of York, martyr		H	G.
Annas, a high priest of the Jews, appointed by Quirinus		H	
Annius Rufus, procurator of Judea, *see* TITUS ANNIUS RUFUS, TINNIUS ANNIUS RUFUS		H	
Annual Hebrew Magazine, the, edited by Herschell Filipowzki, London, 1847, *see* PERIODICALS			
Anointed of the Lord, the		Th	
Anonymous writers in Jewish literature		H L	
Ansbach, the Jews of		H	
Ansbach, Joel, translator of the prayer-book into French, Metz, 1827	19th	Bg	Zedner
Anschel, Norden de Lima, proprietor of a great Hebrew library, Amsterdam, *see* LIMA			
Anschel, Solomon, German author of works on natural science	18th	H L	F.
Anselm (Anschel), *see* NAMES, JEWISH		H	Hoeniger, Judenschreinsbuch, 190

~~p. 4 Anm. 5~~

Kobig 9a=10

~~Q~~ S. 4 Z. 28)

(Diese aristotelische Definition der Substanz ist ~~wohl~~ nicht nur von Neuplatonikern (Ichwân I. II 116,4 انه القائم بنفسه القابل للاعراض المتضادة) ~~als~~ sondern auch von Mutakallimûn recipiert worden (Nîsâbûrî, Kitâb al-masâ'il ed. Biram, Leiden 1902, 22,10 (لان المعقول من الجوهر ما يكون قابلا للمتضادات

Ich lasse einige Proben dieser Definition in hebräischer Übersetzung folgen:

Isak Israëli, Liber definitionum ed. Hirschfeld (Steinschneider-Festschrift. Texte, 134,3:): ויהיה ... נקרא עצם בהיותו קם בהויתו נושא לחלוף

Ibn Ṣaddik, Mikrokosmos ~~ed. Horovitz (Breslau 1903)~~ 38,11: רשם העצם האמתי שהוא נושא ההפכים

Hillel Veron. תגמולי הנפש (ed. hebr. Nird.) 3a,3: כבר התבאר במאמר העצם לפי דברי אפלאטון שכל דבר שהוא אחד במספר ומקבל הפכים רבים הוא עצם

התקופה

1920 (Warschau
תר"ף)

7. Kötet, 470–488. lap.

"יצחק יהודה גולדציהר"

Szerzője: Dr. Simchowitz

Ibn ʿAthīr 29,9

die Wathmalik

شتى الأقت

Ibn Sina 4,21
28,11

A. Nissim

citat
pos 20,2

Er kennt nur ... 4,4
was ... 18,23 citat
ist mir ...

Grammatische Schlampereien
20,15
23,9

muslimischen
Verkehr mit ... 21,1

Verkehr 28,19

... 1,12
22,15
23, 8.21
29, ~~21~~ 3.
30,1
49,10
62,6 ff

Eingelangt ... 21

Keleti Szemle.

Nagys. dr. Goldziher ...

Budapest,

VI. Holló u. 4.

BUDAPEST 906 AUG 9

2,12 [illegible]

Bedenken gegen Veröffentlichung 12,18

~~Ungrammatisch~~

Ungrammatisch [illegible] 2,20; ~~4,4 [illegible]~~

[illegible] 9, [illegible] 5,19 [illegible]

[illegible] ([illegible]) 15,23

[illegible], [illegible] der Orthographie

nach [illegible]: Sehr häufig [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] الفوقاية

selbst mit [illegible] 2,13

Koranisch
لعبا ولهوا 24,19

معنى = Wesen

Abû Nuwâs bei ʿUjûn al-achbâr 274,13

سيّان لا فرق في المعقول بينهما

معناهما واحد والعدّة اثنان

ihr Wesen ist eines, wenn sie auch gezählt

zwei sind

gewöhnlich التفسير الأخرى

التفسير الآخرتين 4, 16

Geheimnisschriften 12,3; 30 oben

hebräischer Sprachgebrauch שפע 2,4 ו

חרש = תכרשה p. 14,6

p. 48, 20 ein hebräisches Wort ויין

يعني عن 16,13; 18,19 ff; 23,14; 28,3 ff; 32, parall. 33,3

يعني الى 42,5

يعني في 42,19

... يدعى 23,12

in Nom. Serie habe ich 28 Anm. 2 ...

= ... verändert

النسق 18; 49,4;

وقد ذكرنا das Citat 57,13

es sollten hier 6 Kategorien von den 10 aufgezählt;

57,6 ...

الأثير 48,7 ... des Feuerkreis

Zweitehaftes 40 Anm. 81 ...

[...] ... 32,8; 33,10

Glossen ... 29,2; 31,13

Stärke und Alex. Aphrod. ist der Sitz der Vernunft in Herz, Zeller III. 1. 798

Ikhwān II 301 Vergleichen mit den Sphären,

كذلك وجد في تركيب جسد الانسان تسع جواهر

بعضها جوف بعض الخ ٣٩ العظام والمخ الخ

عقدتان ibid. 302 unten. B p. 39

~~Der~~ ganze S. scheint – معاني ~~entge-~~

~~nommen zu sein~~

Spaltenst. 27 unten, Leber, Plotin, Zeller III 2 584

كبد II 311,15

dagegen I II 17 unten Guyard, [illegible] 232 [illegible]

Maßstäbe d. Vlohn [illegible] [illegible] 310 [illegible] 7

Ibn Esra, Exod. 23,25, Ibn Zaddik 25,28

Einwirkung der Planeten auf die Bildung des Embryo

Dieterici, Anthropologie 68–97

1903. Május 31 nap.

Katholikus	
Vasárnap 3	D3 Jubil.
Hétfő 4	Flórián
Kedd 5	Vincze
Szerda 6	

3% osztrák földhitel sorsjegy II. kib.

Előjegyzések:

Protestáns — Május

1	P.	Fülöp J.
2	S.	Zsigmond
3	V.	Jubilate
4	H.	Amália
5	K.	Vincze
6	S.	János
7	C.	Gizella
8	P.	Szaniszló
9	S.	Demeter
10	V.	Cantate
11	H.	Adalbert
12	K.	Pongrácz
13	S.	Szervácz
14	C.	Bonifácz
15	P.	Zsófia
16	S.	János
17	V.	Rogate
18	H.	Venancz
19	K.	Ivó
20	S	Anasztáz
21	C.	Áld. csüt.
22	P.	Ilona
23	S.	Dezsér
24	V.	Exaudi
25	H.	Orbán
26	K.	Béla
27	S.	Gyula
28	C.	Vilmos
29	P.	Izsák

قلب

= Herz

Kūt al-Ḳulūb I 130 Mitte

ولعمري ان الظاهر والباطن علما لا يستغنى احدهما عن صاحبه
بمنزلة الاسلام والايمان مرتبط كل واحد بالآخر
كالجسم والقلب

Ḥajāt al-Ḳulūb II 283 unter قلب versteht man oft die Seele, nicht das شكل صنوبري

Rost. Das Genus ist zu [illegible]

מוסרי הפילוסופים bei Dukes, Blumenlese 193

[illegible] חלודה על הזהב

Tamar. [illegible] Ende (Wolf[2] p. 16 Text. 33 Übers.) durch die Befolgung der Mitzvos in allen ihren Handlungen erreicht der Mensch die höchste Stufe der Menschlichkeit und nähert sich Gott u. dies ist die vollkommenste Art des Gottesdienstes". Damit ist aber nicht an Opfern und [illegible] gedacht. Von ewiger Seligkeit" wie W. erklärt ist nicht die Rede.

A requiem elmarad.
Most telephonált Deutsch
Jakab úr.

Ich habe nicht verwendet was

wie z. B. p. 2, 5 [illegible] nach Dialekt femin.

oder aber 2.11ff ם ה... des Suff. plur. mascul.

wie 2.16 يستغفونه f. يستغفوه

2, 3. v. u. die Lesung [illegible] in [illegible] zeigt wie wenig grammatisches Gefühl der Verf. hatte

Ich habe stillschweigend verwendet was

סוא für סוי stand.

Accusativ mit [illegible] oder als Maṣdar.

Zur Einleitung

Einen Unterschied zwischen Bardija und Pseudo-
kann kein schlagender Beweis beigebracht
werden, da die parallelen Darstellungen desselben
Gegenstandes (Entwicklung des Embryo
[illegible] [illegible]) in Bardija

[illegible] [illegible] 99 ff. und Pseudo-
Bardija cap. IX – XII.

Gemeinsam ist beiden allerdings die Durchgliederung
der Menschen durch alle Naturreiche Bardija 100, 23
aber er weiss nichts von den drei [illegible]
Stufen eigenen separaten Seelenarten, die
die Darstellung in Pseudo-B. kennzeichnen

Zur Zeitbestimmung der Ikhwān al-Ṣafā

ed. Bombay III 20,7 unten

derselbe Kajjāl, gegen den al-Rāzī (~~[illegible]~~ (Kifṭī 275,10) schrieb النقض على الكيال

ذ الاقامة واما المتسّحات من الامور فقد شغف بها ايضا قوم

من اهل الهند واكثروا من ذكرها وايضا رجل من

اهل العلم يعرف بالكيّال قد شغف بها واكثر من

~~ذكرها~~ ذكرها في كتب له معروفة موجودة

في ايدي اهل العلم

I A 188

والهند فی فسقاتهم والکیالیة فی

مستعاتهم

חבל על דאבדין ולא משתכחין

פ״ט

איש צדיק ישר הולך ירא אלהים אשר כל ימי חייו
הקדיש לפעולות חסד ואמת עזרת דלים ונכאי רוח

ה״ה הרופא המהיר

מהו׳ **יהודה** בן מהו׳ משה

ד״ר מיטטלער

נפטר לחיי עולם בעיר מושבו ווינא יום ב׳ שבט ~~תרס״ד~~

בן שבעים לחייו והוא צוה על אחיו לחצוב לו קבר פה
במקום מולדתו לרגלי אבותיו ויקבר בכבוד גדול עש״ק
ה׳ שבט תרס״ד

תנצב״ה

In der Einleitung zu erwähnen.

Die jüdischen [illegible] bedienen sich in der Seelenlehre und in der Ethik der platonischen Voraussetzung

Saadja. [illegible] ; Maimonides, hier 4 Tugenden.

~~I~~
I
~~II~~ Weitere Verbreitung der neuplaton. Speculationen (Ebulwalid) sowohl in Bibelcommentaren als auch Abhandlungen

II. Nicht von Bachja:

Verkehr mit Mutakallimun

Gegensatz der Haltung der beiden Bücher.

Schlechte Sprache.

Allem Anscheine nach Trick.

a) Mutakallimûn (der Karaiten und Muʿtazila)

b) Nissim-Thesis.

Schlechte Anwendung von عادة statt إعادة, 3, 25

(Brogde 3, 9 übersetzt aber mit [illegible] als

~~[illegible]~~ הבריח אדיר

2, 4 v. u. וישפע in der hebr. Bedeutung von הדיע

ebenso 47 penult. davon wie [illegible]

[illegible] einmal mit [illegible] in zwei Aufsätzen unter

folgende Zeilen bis 18 verse (= 15, 4, 5 v. u.)

Grammatisches

Die Concordanz nicht verwendet, 2, 11ff wenn er statt [illegible] sagt [illegible], dies wiederholt sich im folgenden [illegible] [illegible] daß der Verf. [illegible] gebrauchte

vgl. REJ XXX 16, 14. — 5, 4 u. 39, 2

הה für הי 16, 6 statt [illegible] 19, 4, 14, 33, [illegible]

39, 9 ff 49, 10

Die Buchstabennamen (א׳ ב׳) maskulinisch behandelt 16, 13 ff

منذعنين 19, 7 انصلاح ib. 1. 12 Vulgärform صفاية 24 u.

Rotationsweg (?) الشجاعة 19, 9 (= بنسلخ) 20, 16

ينباد 22, 16

Sehr vulgär من وزن الاشتقاق 24, 6 u.

Dualconstruction 29, 5 u.

Ibn Sina 4, 2 ff.

R. Nisim 14, 10

Maimonides I. 31b 5 v. u. hat יגורי als أرى IV

Ein Beweis für die Schwankung der [illegible] der [illegible] ist 35, 13ff [illegible] — [illegible]

Vulgarismus

[illegible] 40,10

[illegible] st. [illegible] 43,14

Wortformen

z. B. [illegible] werden in [illegible] nicht [illegible] Formen gebraucht 41,14. [illegible] تكميل ist das richtige اكمال und auch die IV. Form wird als لغة الحضريين verspottet.

Archiv fol. 82

ונברא הפעולה בדעת מהמדעות הדבור הפנימי

ונבראו הגוות המופתות על הענינים שבנפש

ונמצאת כח הדעת המבחנת

הדיבור החיצון

בין טוב לרע והמלות בכלל המדעות והמפתות

והמלאכות מדברות והיו נמצאות בכל אדם

ואפילו בקטנים אלא שהיא נחלשה בהם

Introduction to Liturgy of Damascene Karaites
ed. S. Margoliouth. JQR. XVIII (1906)
p. 505 ff.

509,11

فمن لم يعبد خالقه وترك الصلاة لزمه القتل

512,18 (יאקתדי .l) יאקתדי (= اقتدا)
באלשרפים עה

dies ist Nachahmung des islamischen ع nach Engeln
also nicht wie Marg. meint „probably a mere slip"

513, 9 v. u.

לן יפצל בין כל חרפין מתשאבהאן

514, 5 v. u. פתח אדן לפטא
فخبتنا = שפתינו עופא

nicht wie M. übersetzt: having permitted the words of our lips (524, 6)

Nunnation wie 513, 13 עונן = عونا

Von der k. und k. Direction der k. k. Hofbibliothek.

Z. 495.
1899.

S[r]. Wohlgeboren

Herrn D[r]. Ignaz Goldziher,
Professor an der kgl. Universität Budapest,
d. Z. in
Villa Elsa.
Sebnitz
in Sachsen.

8199

Slane 1143.I.33 ریاسة الدنیا والدین

für Ueahr

Nr. 386

419

420

Suec 3,71

Tschu.

بکار بن قتیبه

=

K. UND K. DIRECTION DER K.K. HOFBIBLIOTHEK

Wien N.F. 395 fol. 8a al-Muġīṯī

… Malik … Niẓāmiyya (463)

شاعر الحرمين

قال فى عبد الله العلوى

لولا النبى وصنوه وابناهم ثم البتول × لعلمت انى شاعر أسيم الرجال بما اقول
لكننى اعرضت من ذاك الحديث وفيه طول × وتركت الخمر الخمار وحبذا تلك الشمول

33a: اخوه المرتضى ابو القسم على بن الحسين بن موسى الموسوى
هو واخوه من دوح السيادة ثمران وفى فلك الرياسة قمران
وادب الرضى اذا قرن بعلم المرتضى كان كالفرند فى متن الصارم المنتضى

… Gedichte

51a:

السيد الرئيس ذو المجدين ابو القاسم على بن موسى الموسوى
جمال العترة الموسوية الممعن منظ فى الطريقة السوية
واذا علوى لم يكن مثله فى كرم المناسب وشرف المناصب
فما هو الا حجة للنواصب

Merw, verf. von sein Gast Ramaḍān 74

57a: السيد العالم شرف السادة ابو الحسين محمد بن عبيد الله البلخى رحمه
سيد السادات وشرفهم وبحر العلماء ومغترفهم وتاج الاشراف العلوية
المتفرعين من الجرثومة النبوية الشاد حنز(?) غرر الادب فى
اجنحة الانساب وهو ولا مثنوية من الشرفين فى الذروة العليا
ذو المجدين من اسنمة الدنيا

62a: ʿAlī b. Muḥ. b. ʿĪsā

… البركردى

ثقة الحضرتين

62b:

عميد الملك ابو نصر منصور بن محمد الكندرى تجاوز الله عن
سيئاته وثقل ميزانه بحسناته جمعنى واياه مجلس الامام
الموفق سنة اربع وثلثين

Slane IV. 709 Abu Yakub Jusuf b. Jakub ibn Ismail ibn Khurrazād al-Najīrami + 423 berühmter Copist — adabist

Kāfūr b. II 524, 8 v. u. the philologer and historian Abu Ishak Ibrahim ibn Abdallah ibn Muhammad ibn Hashish al-Jīzī الجيزي one of Kāfūr's kātibs

Bāchazi

87b Kushayrī. [illegible] bewandert: ماهر في التكلم على مذهب الاشعري

88b Imām al-Haramain

109b nach dem Tode des Abu-l-Faḍl al-Mīkālī bot seine Erben seine grosse Bibliothek zum Kaufe an

75b الامام ابو عبد الله محمد بن الهيصم من جبال هراة وهو من اصحاب المقالات

verf. اعجاز القرآن scheint als Karrāmit verdächtig worden zu sein

Budapest d. 2. Juli
1899.

Lieber Freund! Ein Conjecturalblitz hat mir eine Vermuthung über die Stelle in אגרת המוסר, die Sie mir bei unserer letzten Begegnung zeigten, gebracht. Natürlich greife ich damit einer allein maßgebenden Erkundigung vor, die Sie über das arab. Original der Stelle einzuholen wohl Gelegenheit haben. Ich setze die Stelle her (Anf. von פרק ה) [illegible] הויתו ותחלתו מן הבלונית והדם. Nehmen Sie dazu, dass einige Zeilen später folgendes steht: ויאמר אחד מן החסידים אני תמה ממי שיצא ממקום השתן והדם פעמים האיך יתגאה ויגדל וגו׳. Dieser אחד מן החסידים ist sicherlich ein mohammedanischer Asket. Wenn auch nicht wörtlich, deckt sich dies mit einem Ausspruch des Hasan Basri, den ich gerade bei der Hand habe. (Al-maḥāsin wal-aḍdād 126, 18):

למה תתגאה = יצאת = ממקום = של השתן והדם =

يا ابن آدم لمَ تفتخر وانّما خرجتَ من سبيل بولين نطفة ثمّ مشيتَ باقذار.

= Bayhaḳī 105

Steckt nun nicht in dem בלונית ein missverständlich unübersetztes بولين : בולין, was dann diese corrupte Form bekam? Es wäre ganz merkwürdig, wenn ich Recht hätte. Das kann natürlich nur das Original zeigen. والله اعلم

Worüber ich Sie nun befrage, können Sie wohl auch ohne
litterarisches Handgepäck beantworten. Sa'adja
bezieht in seiner Pentateuchübersetzung die Bibel-
worte וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו also nicht auf Gott
sondern auf die Schöpfung. Die Schöpfung ruhte am
siebten Tage, d. h. von diesem Tage an. Ich glaube
nicht fehl zu gehen, wenn ich vermuthe, dass er
damit der auf den „ruhenden Gott" gerichteten Polemik
mit der Uebersetzung zuvorkommen wollte. Bereits
im Koran wird betont, dass Gott die Welt in 6 Tagen
erschuf, aber nicht <u>ermüdete</u>. Es ist nicht mein
ureigener Gedanke, dass der Islam diese Distinction
von den Persern nahm. In der von Darmesteter
veröffentlichten Pehlevi-Polemik gegen die Bibel spielt
die Verspottung des „ausruhenden Gottes" der Juden eine
grosse Rolle. Wenn ich einmal ~~über~~ meine Sammlung
über die persischen Einflüsse auf den Urislam zusammen-
stelle, spreche ich eingehend über die Negation der Sab-
bathinstitution im Koran und in der Sunna.

Nun frage ich Sie: spricht Sa'adja in seinen
sonstigen Schriften (voran: [illegible]) über die Erklärung
von [illegible], ~~[illegible]~~ und ist diese Erklärung auch

Die befreite Seele erinnert sich des irdischen Lebens nicht

Theol. 15, 3 ff

الانسان العقلي 58, 4 und 142, 5. 143

الانسان الحسّي 108, 13

Das Urwesen نور الانوار 118, 4 und 51, 5. 8.

Bewahrheit 52, 6 ff alle روحانيات

und alles Kubuliche, was man über die Wissenschaft und ihre Vertreter im Namen des Propheten anführte, nur auf das religiös-gesetzliche Studium bezogen

~~und~~ Die Spruch vom Verhältniss der Wissenschaft
zum Gottesdienst nimmt auch bald die ~~un~~=
zweideutige Form an: افضل العبادة الفقه [2].
Man hat eine für diese Anschauungen charakteristi-
sche Geschichte ersonnen, die besonders in schi'itischen
Kreisen gangbar ist – ihre Autorität ist einer der
zwölf Imame. Der Prophet tritt in die Moschee und
bemerkt, wie ein dort befindlicher Mann von einer
grossen Menge umringt ist. „Wer ist dies"? „Ein
grosser Gelehrter ('allâma)" „Was versteht ihr
~~…~~ unter einem 'allâma"? „Es ist ein Mensch"
– antwortet man ihm – der wie kein zweiter in den
Genealogien und alten Geschichten der Araber bewan-
dert ist, die Tage der Gâhilijja und ihre Gedichte
und die klassische Sprache kennt." „Dies ist – antwor-
tet der Prophet – ein Wissen, dessen Besitz nichts nützt
und dessen Mangel nicht schadet. Unter Wissenschaft
verstehe ich dreierlei: den zweifellosen Koranvers,
die Kenntniss der gerechten Pflichttheile, und die
feststehende Sunna. Alles übrige ist vom Überfluss". [2a]
Man kann dies als Ausdruck der unter den Theo-
logen herrschenden Anschauung betrachten.

~~andererseits~~ [++] Selbst der asketische Schrift-
steller Abû Ṭâlib al-Mekki (st. 996 in
Bagdad), der ein Vorbild des Gazâlî war in
seiner Ablehnung des religiösen Werthes der
dürren Gesetzwissenschaft der Fuḳahâ,
giebt dem Ḥadîṯ-Spruch daß „das ~~Studium~~ Suchen
der Wissenschaft eine religiöse Pflicht für jeden
Rechtgläubigen ist" طلب العلم فريضة على كلّ مسلم
die Auslegung, dass unter Wissenschaft in
diesem Spruche die Kenntniss der fünf Hauptge-
setze des Islam zu verstehen sei [2]. Die
berufsmässigen Vertreter der Gesetzwissenschaft
gehen darin freilich noch weiter. Einer der
hervorragendsten unter ihnen,

(zu voriger Seite)

7) In Verbindung mit anderen ethischen Tugenden:
العلم خليل المؤمن والعقل دليله والعمل قيّمه
والصبر والرفق امير جنوده „Das Wissen ist der
Freund des Gläubigen, die Vernunft sein Wegweiser,
das Thun sein Sachwalter, Ausdauer und Milde
der Anführer seiner Truppen" (Usd al-gâba V 131,
13)

8) Nahǵ al-balâga (ed. 'Abduh, Beirut
1307) II 119 العلم مقرون بالعمل فمن علم
عمل والعلم يهتف بالعمل فان اجابه والّا
ارتحل عنه [++]

9) Ṭabarânî, Mu'ǵam 122: يبعث الله العلماء يوم
القيامة ثمّ يقول يا معاشر العلماء انّى لم اضع علمى
فيكم وانا اريد ان اعذّبكم اذهبوا فقد غفرت لكم

10) إنّ العلم يشفع لصاحبه يوم القيامة
Tradition citirt bei Ibn Sîda, Muchaṣṣaṣ I 9,6

1) Muh. Studien II 176
2) Ṭabarânî, Mu'ǵam 230
2) Ḳût al-Ḳulûb I 130, Mitte

2a) al-'Âmilî, Ma'âlim al-uṣûl, 12

[++] Die Schi'iten citiren auch aus dem Evange-
lium einen Spruch über die Combination des Wissens
mit der Übung. Ǵamâl al-dîn al-'Âmilî, Ma'âlim al-
uṣûl (Lucknow) 10: فقال علىّ بن الحسين
عليهما السلام مكتوب فى الانجيل لا تطلبوا علم ما
لا تعلمون ولمّا تعملوا بما علمتم فان العلم اذا لم
يعمل به لم يزد صاحبه الّا كفرا ولم يزدد من
الله الّا بعدا

36 Anm. 5ª

Nach Irwân II 274 unten strömt die animalische Seele dem Embryo zuerst im vierten Monat seines Aufenthaltes im Mutterleibe unter der Einwirkung der Sonne zu.

S. 38 Anm. 1

Für das Wort ~~[illegible]~~ פאלד̇, פלד̇ s.v.a. unrein, das sonst immer nur als فلز (und Derivate) erscheint vgl. de Goeje, Gl. Geogr. s.v. Die Form mit Dal an das aramäische פלאדא angelehnt.

[illegible], Kebricht, Mukadd. 201,15

Die allegorischen Ausle-
gung ~~bei~~ im 14. Jhdt. in Spanien,
selbst z. 1131, d. allegorische
Arbeit (Chapin b. Musa
ed. Kaufmann 3d. S. 2 ~~III~~
117 unten)

Budapest le 11. III. 1911.

Cher Monsieur Massignon! Comme j'admire et remercie votre empressement!

Manche extreme Katariten beziehen in den Schöpfungsbereich des Menschen solche durch generatio aequivoca entstandenen Lebewesen ein. Fark 262

(3)

~~2 / 3~~

(3)

~~von der späteren Form ...~~ † dessen ältesten Fassungen bei Masʿûdî, Tanbîh 162, 9 ff. zu finden sind

S. 3, 20 (vgl. 42, 16)

Dieser auf Plato (Alcibiades I 133) zurückgehende Spruch † wird in der muhammedanischen Litteratur in den verschiedensten Variationen angeführt und auch bald als ḥadîṯ des Propheten oder Spruch des ʿAlî (Erinnerung der Geister, ed. Krehl XI. 7) in Anspruch genommen. Sehr geläufig ist er besonders in der muslimischen und jüdischen neuplatonischen und der vom Neuplatonismus abhängigen ṣufischen und asketischen Litteratur. Für eine Sammlung von Beispielen kann auf Steinschneider, Hebräische Bibliographie XV p. 43 f. Kaufmann, Theologie des Bachja p. 18, Attributenlehre p. 398 Anm. 60 Schreiner, Zeitschr. für hebr. Bibliographie I p. 128, ZDMG, ~~52 p.~~ LII p. 523 Anm. 3 verwiesen werden. Averroes (Epitome metaph. ed. Ḳabbânî, Kairo) führt den Spruch aus „göttlichen Gesetzbüchern" an: ولذلك قيل فى الشرائع الالهية اعرف ذاتك تعرف خالقك. Aus der jüdischen Litteratur vgl. noch Duran (Simon b. Zemach) מגן אבות fol. 89c: והראב״ע ז״ל צדק באמרו ~~...~~ בחי שלא ידע מהות נפשו חכמת מה לו והפלוסוף אמר קח בזה הלשון דע עצמך ותדע בוראך ~~Die Stelle~~ Beziehung geht auf Ibn Esra zu Exod. 31,18, vgl. auch ~~...~~ zu Exod. 25 Ende: והיודע סוד נשמתו ותכונות גופו יוכל לדעת דברי העולם העליון.

Über die Definition der Philosophie als Selbsterkenntniss, s. Horovitz, Der Mikrokosmos des Jos. ibn Ṣaddîḳ (Breslau 1903) Einleitung XIII Anm. 55 II

† dessen ältesten Fassungen من عرف نفسه فقد عرف ربه (bei Masʿûdî, Tanbîh 162, 4 ff. zu finden sind),

† vgl. S. Landauer, Psychologie des Ibn Sînâ, ZDMG. XXIX, 374 Anm. 4)

~~Aus Dem~~ Der philosophische Spruch erhielt auch ~~später~~ eine praktische Wendung als Maxime der Lebensweisheit. In diesem Sinne antwortet der weise Ḳoss ibn Sâʿida auf die Frage des griechischen Kaisers: was die vorzüglichste Lebensweisheit (افضل الحكمة) sei? „dass der Mann seinen eigenen Werth kenne" معرفة المرء بقدر نفسه (Baihaḳî ed. Schwally, 352 penult.)

III Eine bemerkenswerthe ~~...~~ Wendung des Spruches ~~...~~ bei ʿAbdalḳâdir al-Ǧîlânî, Sirr al-asrâr (a. R. der Ǵunja li-ṭâlibî ṭarîḳ al-ḥaḳḳ, Mekka 1314) I 36: „Wer seine Seele (hier in seiner der thierischen S. im Gegensatz gegen روح) erkennt und ihr zuwiderhandelt, der erkennt seinen Gott und leistet ihm Folge": من عرف نفسه وخالفها عرف ربه وتابعه

Seinsvariante bietet eine, auch in dieser erweiterten Fassung als ḥadîṯ angeführte Form

(4)

Zu S. 3 Z. 26 ~~[illegible]~~ u. zu 22, 23

~~10~~

6

ב״ה

לאדוני מורי ורבי, ישב סתרי לבבי

מו״ה ר׳ יצחק גאָלדציהער נ״י וופיש

ברגשי אהבה נאמנה

תלמידו

הק׳ יחיאל בן אלעזר הכהן גוטמן

2

מורינו הנאהבים והנעימים!

חג הוא לנו היום, יום אשר בו תמה התקופה הראשונה לפעולות בית מדרשנו, שנות החמש ועשרים מיום הוסדו ועד עתה -

חמש ועשרים שנה! הן בחיי איש פרטי ימנו שעות ורגעים ויתרפו לימים; הימים יתקבלו לשבועות ולחדשים; הוא ישקיף על חמש ועשרים שנה משנות חייו כעל צבא המון חליפות כל אוצר זכרונות אין מספר, נעימות ומעציבות. המאושר בתבל יתעלה אל לבו בהתבוננו בגלגל הזמן הסובב אלי מעבר ולא ישוב מפני כי, לעתים יתמהמה הגלגל ויתהלך בכבדות כי משאו פגעים ומקרים הכביד עליו אכפו -- ואמנם בחיי הכלל, בהתפתחות החברה ומלחמותיה הגופניות והרוחניות; בנלחמים על שדה החכמה והמדע, התורה והמוסר, מה הנה חמש ועשרים שנה? הלא שנות מאה בחיי העם כיום אתמול, אשר כל חוקר ונשפל בדברי ימי עולם -

ובכל זאת, ביראת הכבוד, בלב מלא רחשי תודה נביט על רבעית המאה שעברה עלינו לטובה ונפשנו מלאה תהלה. כי לא כל העתות שוות, וזמנים מזמנים שונים מאד. יש זמן אשר לא כפי מספר ימיו נשים ערך לפעולותיו

יש און אשר במעט ימיו יפעול פעולה עזה ונמרצה; ישלח כברק קרני הודו ומפניהם ינוסו צללי אימה ילדי סכלות ובערות, מפחידי לב ונפש, אשר מאות בשנים שמו מוסר על בני אדם; המוסרות ינתקו, האזיקים ימסו, וחפש מרגוע לב ונפש ישאו על אברותיו על כנפי כרוב את רוח בני האדם וירימה בשמי ההשכלה וההתפתחות -

איך תדמינה ארבע מאות שנה אשר ישראל עבדים היו לפרעה עם ששת החדשים אחרי צאתם ממצרים? הלא החדשים המעטים ההם הפליאו לפתוח את לב העם להביא דעת ותבונה בקרבם, להניף להם יד ושם למופת עולם בין עמי תבל; ולעומתם ספו תמו ארבע מאות שנות חשך; מפעלות עבודת הפרך, פרי העבדות העול והתלאה, ויהיו לאגדות לזכרות, לקברי עריצים מורדי אור הצדק והחפש - בששת חדשים התנשאו ישראל על כנפי נשרים והרקיעו עד שחקים; שמים נגלו לו ואור עולם היה לו למנחה -

מורינו היקרים!

בהשתוממות יתרה - בתודה ותהלה נכיר את רבעית המאה אשר דלתות בית מדרשנו פתוחות ומוכנות להפיץ אור התורה והחכמה, אור המדע וההשכלה. יום נצחון הוא היום הזה; נצחון גדול לרוח ישראל ואמונתו הרמה - כי מלחמה היתה לנו את חשכת עתות המצוקה, אשר

הפילה תרדמה על חיי בני עמנו, על נפשם ולבם, ותפסם בערפלי חרפה ובוז, בערות וסכלות - מלחמה היתה לנו, מלחמת הנפש, נפש ישראל הנעלה והנדכאה, אשר ימי הבינים הרעו לה כל כך; משפחתה נתמלא פגעים אין מספר מראובים ומאורבים, מתגרי קנאת הדת, מתגרות עריצים אשר גרונם משלה להם ובחרבם תעשה חרמה את שונאם על לוחצי ימי עולם בדמי אבותינו היקרים; מתגרות נושאי דגל האהבה אשר באנגריות רמה, בפרך ורצון גוי אנשים, בהרג רב אדם על מדורות אש יגמרו להוכיח כי אתם האהבה הנאמנה לנו היאה -

אמנם לא רק על פגעי העבר, לא רק על מחלות אנושות אשר כבר עבר עליהן כלח השפיעו קרני אור המקדש הזה מקדש התורה והחכמה, מאור ותרופה, מרפא ותעלה לנפש ישראל, אמנם מלחמה עשה את ההוה הנאור, את אויבי ישראל בעת החדשה, שונאי תורתנו וספרותנו באשר הוא נחלת אבותינו ופרי עמל נפש העברי - אדרת בגורת ילבשו הבאים להגל בספרותנו ודרכי חיינו - בקנאה כבושה, באיבה מסתרה מגלים בה נצפונים מוגרים ומפליאים אשר מגורם בדמיונם הנשגבה ולבם הרע - ושופכים בוז על הסגולות היקרות, על המדות העדינות, על האמונות הנשגבות אשר מעולם ישראל הנאו -

אתם מורינו היקרים, חכמי ישראל. אתם הסירותם את

המסכה הנסוכה על פני החוקרים והסופרים האלה אשר שמו
ארבם בקרבם. בהפיצכם אור בהיר על ספרותנו הנשגבה
ותראו את סגולותיה היקרות ואת תכניה האמתים לעיני
חכמי העמים - אתם הוכחתם לדעת כי יש גואלים
נאמנים לתורתנו ומבקרים צייניים לספרתנו וכי עם הספר
חי וקיים ונחלת ישראל איננה כפפירוס הזה הנמצא בתוך
מערות חשך אצל החנוטים אשר יעשה בו חוקר קדמוניות
כאדם העושה בשלו, וכעולה על רוחו יחרוץ משפט על
תכונת העם וידבר גבוהות ונוראות כחפץ לבבו על
הספרה אשר גם קרוא אל נכון לא ידענה.

אתם חכמי ישראל, הנכם תפארתנו ותהלתנו ובלמודיכם
הישרים נמצא אשר נפשנו - הן היוני והרומי ראה עתידות
עמו בחרבו השלופה, ברומח וצנה, בגבורת חילו ופרשיו;
הוא נשא על שפתו שרי צבאיו, אבירי לב, גבורי כח, אשר
שמו משטרם על ארצות גויים וירדו חתיתם על כל שכניהם
מסביב - לשרי צבאותיו הקים מצבות שיש ונחושת, ובשירים
נשגבים העריץ את שמות הגבורים - אומה לנו בני ישראל
יש רק קיום רוחני, קיום אשר לא בחיל ולא בכח ימצא
ומגן לו רק ברוח אלהים לבד. עתידותינו בחזון התורה
צפונות; היא היא המצודה אשר תשחק לשטף איתני התבל.
גבורינו המה חכמינו; שרי צבאותנו המה מורנו ומלמדינו
להועיל, ולהם התהלה והתפארת, כבוד גבורים וגדולת

אנשי חיל.
חג ה' לנו היום, מורינו הנערצים! עת נעיף בסקירה אחת
על מפעלות רבעית המאה הראשונה, על ילדות בית
המדרש הזה, על החיים החדשים אשר התעוררו בעורקי
היהדות ההונגרית לרוח התורה ולרוח התבונה, אשר
התקשרו בבית הזה בקשר אמיץ ונעים כבנות השמים
ורעיות אהובות ונוחות זו לזו, כי גם התורה גם החכמה
מצאה לה פה מרכז נאמן ומגור לא אכזב, ומפלט להם נרחב
גם מחוצה לארצנו והלאה - כי בין תלמידיהם נמצאו מורים
ציינים לבתי מדרש שונים, מנהלים ומפקחי מדור בקהלות
ישראל אשר בארצות שונות; ועטרת כבוד תנחלו לא רק
מארץ מולדתנו, אך מבני ישראל במובן הכללי. מבני ישראל
אשר בכל מדינה ומדינה - בכל מקום אשר תורת
ישראל וחכמת חכמים בנתה משכן לה מקטר מגש לשמכם
הטוב שפע תודה ותהלה.

רבנו הגבר!

חג ה' גם לך היום הזה - יחד את תחיית השכלת ישראל
בארצנו, יחד את חג הבית הזה תחוג גם אתה יום
נשגב ונעים - עיני חכמים ונבונים אליך נשואות היום הזה.
אליך, כי תפסת משגב ברוח כביר ותסול דרך ברחבי ים
התלמוד - פרי תבונתך ומנוחת רוחך המעמיק חקר בנבכי
הים הגדול הזה, לא רק נפשנו השביעו חכמה ודעת, אבל

השפיעו שפע רב אל חכמי זמננו בכל, אל חכמי העמים וחכמי
ישראל גם יחד - כי כהנת פאר בהיכל ספרות ישראל ותפוצן
חוצה בכל סופר ומהיר מעינותיך, ומעינות התורה והחכמה,
ועוד רוחך מלא דעת בינים ורוח עמוקים; עוד אל כל עורתך
נכונות לשכל ולפאר את המוניע הנשגב בספרתנו, אשר
לו התקדשת כל ימיך, את המוניע המיין והנפלא מכל
מוניעות החכמה אשר לכל עם ועם, והוא התלמוד הגדול,
אשר חקר לבות רבבות איש, דורות שנות אלף, הוסיפו
עשר אל עשרו, המעין בו עצה ותחבולה, ועשרו עטרה
לראשו, עטרת חכמים ונבונים, עטרת ישרי לב וטהורי רוח,
עטרת אוהבי אלהים ואדם אהבה נאמנה. אהבה אשר אין
בה שנאה; אהבה אשר מורה לב מלא רגשות עדינות
ונשגבות -

תודה לך רבנו היקר על האהבה אשר בה נהלת תלמידיך
עד כה - על אשר משכתני חסד וכאב היית לנו - נפשנו
רק תודה תוכל להביע והאלהים הטוב יתן לך ברכתו: ימלא
וימלא משאלותיך לטובה בברכות השירה הנפלאה אשר בה
עשית מלאכתך בבית הזה מלאכת שמים ותנהל תלמידיך
באהבה ואמונה עד כה; כ"ה כמנין חמש ועשרים -
כה יתן ה' וכה יוסיף לך ברכתו משמי מעונים כחפץ
תלמידיך הנאמנים, אשר גם הם באהבה עזה נגשים
אליך כיום הזה -

וזאת מורנו היקר:

ביום הטוב תחוג היום חג נצחון לשפת קדשנו ותורת אל חי
כי העמקת בה חקר ותשגה באהבתה כל ימי חייך, כי העשרת
את חכמת ישראל עשר רב בספרי רוחך אשר ברכת ה' תשפיע
חדשים לבקרים ותעטר בהם את שון הספרה העבריה מוניעות
שונות - חמש ועשרים שנה תלמד את תלמידי בית המדרש
הזה את שפת אבותינו וכתבי קדשנו, את השפה היפה, את
הספרה הנשגבה אשר אל כל עמי תבל הנאורים לכבדה ולהעריצה,
אף כי לנו בני ישראל, עם הספר, אשר כתבי הקדש היו לו
למנחה ולנחלת עולמים - לנו יקרה ונדושה השפה הזאת וספרתה
הנשגבה, אשר כל חפצי עולם כל סגלות עולם לא ישוו בה -
כי יותר ממה שנחלו עמי תבל מהשכלת היונים והרומיים לטובת
התפתחותם השפיעה עלינו בפרט ועל המין האנושי בכלל תורת
ישראל - הלא הוא נתנה לבנו תורת אמת ואמונה אל אמת בעת
אשר כל העמים הלכו אחרי ההבל וכמספר משפחותיהם היו אלהיהם.
היא היתה נחמתנו בימי הבינים, ימי חשך וערפל, והיא
הפיצה קרני אורה גם על יתר העמים והורתם לדעת כי גם
חקים מוסריים נטע היוצר בלב האדם: אהבת האמת והשלום,
אהבת איש את רעהו באשר הוא יציר כפיו של בורא עולמים,
מדת החמלה וכל המדות העדינות אשר בעבורן נאוה לאדם
שם התפארת אדם לא ימצאו נסלות בלבות האדם עד אשר
הופיע עליהם זהר תורתנו -

אתה מורנו היקר פתחת לבבנו ביפעת מליצות בעלי אגדה
הקושרים כתרים לצוותא התורה ודורשים מדרשים מלפפים
בספירי מוסר השכל, בעטרי חן ונועם, המושכים את לב האדם
ברוח דעת ויראת ה' - הקסם הנעים השפוך על דברי האגדה
והמדרש שקסם הזה לבבנו ושביח גלי מחשבותינו, ונפשנו
תשבע ענג רב מנעים למודי מוסרים אשר יקצו מסלות בלבב
אנוש ומעוררים רגשים נעלים ונשגבים, פעולות ישרות וטובות.
ולא עלינו לבד להודות לך, מורנו היקר, כי גם על כל אלה,
אשר הם התענגו על ספריך ושאבו ממקור חכמתך - כי
רבים המשתוקקים לחכמתך ועצומים אוהביך מוקיריך ומכבדיך.
עלינו לזכור עוד בדאבון נפש ושבר רוח על ראש
שמחתנו, שם אחד, אשר לזכרו ולשמעו תרעד כל נפש -
שם אחד, אשר יתנוסס בדברי ימי בית מדרשנו ככוכב
מזהיר אשר לברק נגהו ילבשו חרדת קדש כל הנושאים
מרום עיניהם ומתבוננים בהוד הבריאה ויפעת זהרו -
השם ההוא: ר' דוד קויפמאן ז"ל - הוא היה אחד מן
העמודים הראשונים אשר עליהם נשען כבוד הבית הזה,
וזה כשש שנים לנח ואתנו בקצי ימיו ובגלל מדי ישכון
ינוח -- לא עת ספוד היום הזה; לא עת קרוע בגדי
לבבנו, ולכן רק תודה נביע לזכרו הטוב אשר לא יסוף
מקרב לבבנו; רק אהבה לרוחו הטהור אשר לא חדל
מהשפיע גם על דור יבוא ברכות לב ונפש, בכתביו

עמרים, בספריו היקרים, שערי עלומות דורות קדומים,
שערי דעתם ודעת עליון -
גדלו נא מורינו היקרים, מורינו בתורת אל, מורינו בחכמות
תבל, שמושיות ולמודיות, גדלו נא ביום שמחתם רחשי לבבנו
המלא רגשי תודה וברכה - ואנחנו נשא מרום עינינו אל
אבינו שבשמים, אשר חנן מחכמתו ליראיו, שיוסיף לכם חיים
ארוכים מלאים טובה וברכה ונחת עלומים - שתחליפו כח
לעבודתכם הקדושה והנשגבה - שתזכו בתקופה השנייה
הבאה עלינו לטובה להפיץ כבראשונה אור התורה והחכמה,
להרים קרן ישראל ולהשביע בחפץ נפש תלמידיכם הנאמנים,
כרעות בני עמנו, חכמינו וסופרינו, אשר עיניהם אליכם
נשואות - אכי"ר -